

**การจัดกิจกรรมที่สอดแทรกสาระด้านจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐในหลักสูตร
หรือกิจกรรม เสริมสร้าง/ส่งเสริมจริยธรรมของหน่วยงาน ในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลคูเมือง**

วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ องค์การบริหารส่วนตำบลคูเมือง นำโดย นายสิริภพ เลี้ยงผ่องพันธุ์ นายก องค์การบริหารส่วนตำบลคูเมือง พร้อมด้วย คณะผู้บริหาร สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคูเมือง พนักงานส่วนตำบล พนักงานครู พนักงานจ้างตามภารกิจ ได้มีการประชุมพร้อมการบรรยายสอดแทรกในการดำเนินชีวิตให้อยู่ในศีลธรรม และจริยธรรม ของเจ้าหน้าที่ ในการปฏิบัติงาน การมีธรรมะในการปฏิบัติหน้าที่ของตน เพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม ตลอดจน ข้อห้ามที่ไม่ควร กระทำต่อสมาชิกในสังคมด้วยกันทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดความสงบสุขและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคมโดยรวม

หลักการสอน

ศีลธรรมเป็นพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับที่มีหน้าที่บริหารงานในองค์กร เนื่องจากว่า คุณธรรมและจริยธรรมของพนักงานและเจ้าหน้าที่รัฐ ถือว่าเป็นสิ่งที่ทุกคน จะต้องมติดตัวไปตลอดในการปฏิบัติงานนอกเหนือจากกฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ อนึ่ง ข้าราชการเป็นตัวกำหนด เป็นบุคคลที่สามารถให้คุณให้โทษแก่ประชาชนโดยตรง โดยเฉพาะหัวหน้าหน่วยงานราชการต่าง ๆ จะต้องมิตคุณธรรมและจริยธรรมเป็นอย่างสูงใน การบริหารงาน อีกทั้งจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาได้ ในทางตรงกันข้าม ถ้า หัวหน้าหน่วยงานราชการไม่มีคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหารงานก็จะส่งผลกระทบ โดยตรงต่อหน่วยงานราชการนั้น ๆ เป็นอย่างมาก ยกตัวอย่างเช่น งานไม่มีประสิทธิภาพและชอบเอารัดเอาเปรียบประชาชน มีการทุจริตประพฤติมิชอบอยู่เสมอ สาเหตุประการหนึ่งก็คือ การขาดคุณธรรม และจริยธรรมในการปฏิบัติงาน

ดังนั้น หน่วยงานที่มีความใกล้ชิดและมีความผูกพันกับประชาชนมากที่สุด เพื่อให้เป็นมาตรการ ส่งเสริมสนับสนุนหรือผลักดันให้บุคลากรเหล่านี้ได้บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชน ในท้องถิ่น ตลอดจนชาติบ้านเมืองอย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำหน่วยงานจะต้องทำตนเป็นแบบอย่างและเอาใจใส่ ในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของบุคลากรในองค์กร ของตนให้เป็นหน่วยงานที่เป็นเลิศทางคุณธรรม และจริยธรรม

ในการประชุม คณะผู้บริหาร บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลคูเมือง ได้รับฟังธรรมะเกี่ยวกับเรื่องการปกครองและการดำเนินการในหน้าที่โดยให้มีหลักธรรมนำทาง เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ดูแลรักษาความสงบและพัฒนาตำบลของตนเองให้อยู่ร่มเย็น มีความเข้าใจกันระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนั้น หลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารท้องถิ่น พระพุทธศาสนามีหลักธรรมสำหรับการบริหารราชการที่ปรากฏในพระไตรปิฎกอยู่ หลายแห่งด้วยกัน ซึ่งหลักธรรมเหล่านั้นล้วนแล้วแต่เป็นหลักการบริหาร อันจะนำไปสู่ความเจริญ มั่นคงของรัฐและความผาสุกของประชาชน ทั้งนี้ นอกเหนือจากหลักธรรมในการบริหารแล้ว พระพุทธศาสนายังพูดถึงคุณธรรมของนักบริหารเอาไว้อีกด้วย เพราะนักบริหารนอกจากมี หลักธรรมในการบริหารแล้ว นักบริหารจำเป็นต้องมีคุณธรรมในการบริหารงานองค์การเพราะ คุณธรรมจะช่วยให้ผู้บริหารทำการบริหารและการจัดการองค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศชาติสงบ ประชาชนชนมีความเป็นอยู่อย่างผาสุก และมีความหวังในชีวิต ยิ่งไปกว่านั้นประชาชนก็จะยอมรับความมั่นคงของผู้บริหารที่ใช้หลักธรรมในการบริหาร หลักพุทธธรรมที่มีนัยสำคัญต่อผู้บริหารท้องถิ่นมีด้วยกัน ๓ หลักธรรม โดยสรุปได้ดังนี้

๑) หลักพรหมวิหาร

พรหมวิหาร เป็นธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ ธรรมประจำใจอันประเสริฐ หลัก ความ ประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหัวใจและกำกับความประพฤติ จึงจะชื่อว่า ดำเนินชีวิตหมด จดและปฏิบัติตนต่อมนุษย์ตลอดจนสรรพสัตว์ทั้งหลายโดยชอบ นอกจากนี้ยัง กล่าวได้ว่า เป็นธรรมสำหรับ ผู้ใหญ่ที่ดูแลคนอื่นทุกระดับทั้งในทางโลกและทางธรรม ถือเป็น คุณสมบัติอันประเสริฐของผู้บริหารท้องถิ่น โดยพรหมวิหารแบ่งออกได้เป็น ๔ ประการ ซึ่ง สามารถประยุกต์ใช้กับผู้บริหารท้องถิ่น ดังนี้

๑.๑ เมตตา ผู้บริหารท้องถิ่นควรมีความรักใคร่ ปราบปรามนาดีให้ประชาชนมีความสุขด้วยจิตอันแผ่เมตตาและคิดทำประโยชน์แก่ประชาชนและส่วนรวม ซึ่งเป็นความรักใคร่ที่ปราศจาก ราคะความกำหนด ความรัก ความหวังดี ความปรารถนาดีนั้น เป็นการแสดงออกซึ่งมิตรภาพไมตรีของมนุษย์ที่มีต่อกัน ตลอดถึง สัตว์และธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทน สิ่งอื่นใดนอกจากให้เป็นสุข โดยการแสดงออก ๓ ทาง ได้แก่

ก) เมตตากายกรรม เมตตาทางกายคือ การกระทำและการแสดงออกทางกาย

ข) เมตตาวาจกรรม เมตตาทางวาจา คือ การพูดและเจรจาด้วยถ้อยคำ

ค) เมตตา मनกรรม เมตตาทางใจคือ มีจิตใจที่มุ่งหวังดี มีเจตนาดีต่อประชาชน

๑.๒ กรุณา ผู้บริหารท้องถิ่นต้องมีความสงสาร ช่วยคิดให้บุคคลอื่นพ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของประชาชน

๑.๓ มุทิตา ผู้บริหารท้องถิ่นต้องมีความยินดี เมื่อประชาชนหรือบุคคลอื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใส กอปรด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อ บันเทิง กอปรด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอต่อสัตว์ทั้ง ประชาชนหรือบุคคลอื่นได้มีความสุขเจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป หรือพร้อมที่จะช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุนอย่างเต็ม กำลังความสามารถ

๑.๔ อุเบกขา ผู้บริหารท้องถิ่นต้องมีความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรม ตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา คือมีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขึง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง พิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้ว อันควรได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุอันตน ประกอบ พร้อมทั้งจะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจมองดู ในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำเพราะบุคคลอื่นรับผิดชอบตนได้ดีแล้วสมควรรับผิดชอบตนเอง หรือควรได้รับผลอัน สมกับมารับผิดชอบของตน ดังนั้น ผู้บริหารท้องถิ่นควรยึด หลักพรหมวิหาร ๔ เป็นหลักธรรมในการบริหาร ราชการท้องถิ่นด้วยความเมตตา ปราบปรามจะให้ประชาชน และบุคคลอื่นเป็นสุข ความสงสาร คิดหาทางจะช่วยเหลือให้บุคคลอื่นพ้นจากความทุกข์ความปลาบปลื้มปีติ ยินดีในความสำเร็จความก้าวหน้าของประชาชนและบุคคลอื่น และความวางเฉยและเห็นอกเห็นใจแก่บุคคล ผู้ได้รับความทุกข์

๒) หลักสุจริตธรรม

สุจริตธรรมคือการประพฤติดี เป็นการทำความดี การไม่ทำความผิด การทำสิ่งที่ดี งาม สุจริตธรรมถือเป็นอีกหนึ่งหลักธรรมพุทธศาสนาที่มีผลต่อผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งเป็นการสร้าง บรรทัดฐานให้กับผู้บริหารท้องถิ่นเกิดการข่มใจต่อการบริหารงานประกอบแต่สิ่งที่ดีงามละเว้นสิ่ง ที่ควรเว้น โดยหลักสุจริตธรรมคือ ความประพฤติดีประพฤติชอบ ๓ ประการ ได้แก่

๒.๑ ความประพฤติสุจริตทางกายเรียกว่า กายสุจริต กล่าวคือ ผู้บริหารท้องถิ่นต้อง ทำสิ่งที่ดี งามถูกต้องประพฤติชอบด้วยกาย อาทิการเว้นจากการฆ่าสัตว์ การเว้นจากการถือเอา สิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ ด้วยอาการแห่งลักขโมยการเว้นจากการประพฤติผิดในกามทั้งหลายการ ประพฤติผิดประเวณีเว้นจากการทำชู้ กับภรรยาหรือสามีผู้อื่นและคนที่ไม่ใช่ ภรรยาหรือสามีของ ตนเอง บุคคลพึงรักษาความกำเริบทางกาย พึงสำรวม กาย ละกายทุจริต แล้วพึงประพฤติกาย สุจริตการไม่เบียดเบียนสัตว์ทั้งปวง และเว้นขาดจากการดื่ม น้ำเมา อัน เป็นที่ตั้งแห่งความประมาท

๒.๒ ความประพฤติสุจริตทางวาจาเรียกว่า วาจาสุจริต กล่าวคือ ผู้บริหารท้องถิ่นต้อง พูดสิ่งที่ดี งามถูกต้องประพฤติชอบด้วยวาจา อาทิ การพูดคำจริงไม่โกหก หลอกลวง การพูดไม่พูด คำหยาบคายที่ไม่งาม ไม่น่าฟัง การพูดประสานมิตรไม่วุ่นวายให้คนทั้งสอง ฝ่ายแตกสามัคคีกันการ พูดมีที่อ้างอิงไม่พูดเพ้อเจ้อไม่มีสาระ บุคคลพึงรักษาความกำเริบทางวาจา พึงสำรวมวาจา ละวาจา ทุจริต แล้วพึงประพฤติวาจาสุจริตเว้นขาดจากการพูด เท็จคือพูดแต่คำสัจย์ ดำรงความสัตย์ มี ถ้อยคำเป็นหลักเชื่อถือได้ ไม่หลอกลวงชาวโลก ไม่ฟังความฝ่ายนี้ แล้วไป บอกฝ่ายโน้นเพื่อทำลายฝ่ายนี้หรือไม่ฟังความฝ่ายโน้นแล้วมาบอกฝ่ายนี้เพื่อทำลายฝ่ายโน้น

๒.๓ ความประพฤติสุจริตทางใจเรียกว่า มโนสุจริต กล่าวคือ ผู้บริหารท้องถิ่นต้องคิด สิ่งที่ดีงาม ถูกต้องประพฤติชอบด้วยใจ อาทิบุคคลพึงรักษาความกำเริบทางใจ พึงสำรวมใจ ละ มโนทุจริต แล้วพึงประพฤติ มโนสุจริตไม่คิดพยาบาทปองร้ายใคร ๆ มีจิตประกอบด้วยเมตตาไม่ คิดเบียดเบียนใคร ๆ มีจิตประกอบด้วย กรุณามีความเห็นถูกต้องตาม ครรลองคลองธรรมเห็นว่า ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว ควรละอภิชฌาคือความแห่งสิ่ง ยอยากได้ของบุคคลอื่น ควรละพยาบาทคือความคิดร้ายบุคคลอื่น และควรละมิจฉาทิฐิคือความเห็นผิด

ดังนั้น เพื่อให้การบริหารงานท้องถิ่นเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ผู้บริหารท้องถิ่น จำเป็นต้องนำหลักสุจริตธรรมมาบูรณาการกับการบริหารงานท้องถิ่น ซึ่งสามารถ บูรณาการได้หลากหลาย เหตุการณ์และอาจมีความแตกต่างกันตามบริบทท้องถิ่นและขึ้นอยู่กับ สถานการณ์ในการปฏิบัติราชการท้องถิ่น

๓) หลักอริปไตย

หลักธรรมพุทธศาสนาที่ผู้บริหารท้องถิ่นควรตระหนักรู้และพึงพิจารณาเคร่งครัดตนเองเพื่อให้ เกิด การปฏิบัติตนอันพึงประสงค์ของประชาชน ดังนี้

๓.๑ อัตตาธิปไตย ผู้บริหารท้องถิ่นที่ถือตนเป็นใหญ่ คือ ถือเอาตนเอง ฐานะ ศักดิ์ศรี เกียรติภูมิ ของตนเป็นใหญ่ กระทำการด้วยตนเองและสิ่งที่เนื่องด้วยตนเป็นประมาณ ผู้บริหาร ท้องถิ่นที่บริหารด้วยระบบ นี้ต้องมี “สติ” กำกับตัวเองตลอดเวลา เพราะผู้ใช้อำนาจคือปัจเจก บุคคล ต้องมีสติ ควบคุมตัวเองทุกครั้งที่ใช้ อำนาจ

๓.๒ โลกาธิปไตย ผู้บริหารท้องถิ่นที่ถือโลกเป็นใหญ่ คือ ถือความนิยมของชาวโลก เป็นใหญ่ หวั่นไหวไปตามเสียงนินทาและสรรเสริญ กระทำการด้วยปรารถนาจะเอาใจหมู่ชนหาความนิยม หรือหวั่นกลัว เสียง กล่าวว่าเป็นประมาณ ผู้บริหารท้องถิ่นควรพึงใช้ปัญญาครองตน และรู้จักเพ่งพินิจในการใช้อำนาจ กล่าวคือ แม้ จะเป็นเสียงของหมู่ชนหรือความเห็นของคนหมู่ มากในการใช้อำนาจ แต่ถ้าไม่รู้จักใช้ปัญญา ไตร่ตรองให้ดีหรือ เพ่งพินิจพิจารณาให้ดี เสียงหมู่มาก คนหมู่มากก็มีสิทธิบกพร่องผิดพลาดได้ ดังนั้น การใช้ ปัญญาไตร่ตรองโดย ปราศจากอคติใด ๆ จะทำให้แสวงหา ความยุติธรรมได้

๓.๓ ธรรมาธิปไตย ผู้บริหารท้องถิ่นถือธรรมเป็นใหญ่ คือ ถือหลักการความจริง ความถูกต้อง ความดีงาม เหตุผลเป็นใหญ่ กระทำการด้วยปรารถนาสิ่งที่ได้ศึกษา ตรวจสอบตาม ข้อเท็จจริง และความคิดเห็นที่

รับฟังอย่างกว้างขวางแจ้งชัดและพิจารณาอย่างดีที่สุดตามขีดแห่ง สติปัญญา จะมองเห็นได้ด้วยความรู้ใจ ว่าเป็นไปโดยชอบธรรมและเพื่อความดีงามเป็นประมาณอย่างสามัญ ได้แก่ ทำการด้วยความเคารพหลักการ กฎ ระเบียบ และกติกามารยาท ซึ่ง ผู้บริหารท้องถิ่นควรประพฤติให้ถูกหลักธรรม เพราะธรรมจะอภิบาลทั้ง ผู้บริหาร ท้องถิ่นและ ผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดให้มีความเป็นอยู่อย่างสันติสุข สังคมสงบ สังคมมีความสามัคคี และ ประเทศชาติ เจริญรุ่งเรืองต่อไปด้วย ดังนั้น เมื่อพิจารณาอย่างรอบด้านจะเห็นได้ว่า ผู้บริหารท้องถิ่นควรยึด หลัก ธรรมาธิปไตยมากที่สุด สืบเนื่องจากพุทธศาสนาถือว่า ธรรมาธิปไตย เป็นยอดของการบริหาร แม้ว่า ธรรมาธิปไตยอาจเป็นหลักการอุดมคติยากจะเป็นได้ แต่ผู้บริหารท้องถิ่นก็ควรยึดหลักการนี้ เป็นฐานในการ ขับเคลื่อนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสร้างสังคมและทำให้ประชาชนเกิด ความสันติสุขที่ยั่งยืน

นอกจากนั้น ท่านยังกล่าวถึง “ทศพิธราชธรรม” หรือ ราชธรรม ๑๐ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวผู้ทรงคุณอันประเสริฐได้ทรงถือเป็นหลักปฏิบัติในการครองพระราชอาณาจักรให้พสกนิกรของ พระองค์ อยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุขเป็นที่ประจักษ์ตาประจักษ์ใจแก่ชนชาวโลกเสมอมา มี ๑๐

๑. ทาน หมายถึงการให้ การเป็นผู้ให้เป็นคุณธรรมข้อแรกของนักบริหารตามหลักทางพุทธ ศาสนา การให้นั้นมีอยู่ ๒ อย่างคือ อมิสทาน ได้แก่ การให้วัตถุสิ่งของ เช่น ให้เงินทองเสื้อผ้า ให้ที่อยู่อาศัย ให้ อาหาร ธรรมทาน ได้แก่ การให้ธรรมหรือความรู้ ให้สติปัญญา ให้กำลังใจ ให้ภัย ให้ความรัก ให้ความ เอื้อเฟื้อ ให้ความเมตตา

๒. ศีล หมายถึงความมีระเบียบวินัย ผู้ปฏิบัติทุกระดับ เป็นบุคคลแบบอย่างที่ดีต้องมี ความ “งามด้วยศีล” ได้แก่ ต้องเป็นบุคคลที่มีระเบียบวินัย เคร่งครัด ระมัดระวัง ควบคุมตนเองได้จะต้องรู้จักบริหาร คน บริหารงานและบริหารบ้านเมือง

๓. ปริจาคะ หมายถึงการเสียสละ คือการเสียสละ ละ ทิ้ง ความหมายเชิงปฏิบัติว่า ามหมาย เชิงปฏิ ให้ในลักษณะของ “ทาน” เป็นการให้สิ่งที่ตนมีอยู่และในเพียงบางส่วน แต่การให้ลักษณะของ “ปริจาค” นั้น เป็นการให้ทั้งหมด ให้ไม่มีส่วนเหลือ ผู้ปฏิบัติที่ดีย่อมต้องมีความพร้อมในการเสียสละ คือการเสียสละทั้ง ๔ คือ เสียสละทรัพย์ เสียสละอวัยวะ เสียสละชีวิต เสียสละทั้งหมด ทั้งทรัพย์ อวัยวะและชีวิตเพื่อรักษาความ ถูกต้องดีงามของบ้านเมือง

๔. อาชวะ หมายถึงความซื่อตรง ความซื่อตรงเป็นหลักธรรมที่สำคัญอย่างยิ่งของนักบริหารอีก ประการหนึ่งนักบริหารต้องเป็นบุคคลที่ซื่อตรง ไม่คดโกง โปรงใส ตรวจสอบได้ จึงสามารถนำคน นำนาง น้า บ้านเมืองวิ่งตรงไปสู่เป้าหมายได้อย่างปลอดภัยรวดเร็ว ตรงกันข้ามหากนักบริหารไร้ความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ ซื่อตรง คดโกง คิดคด ททรยศต่อชาติบ้านเมือง พระพุทธศาสนาเปรียบเทียบกับไว้ว่าเป็น “มหาโจร” ปล้นชาติ ปล้น แผ่นดิน ตามวิสัยของมหาโจร

๕. มัททวะ หมายถึงความอ่อนโยน เป็นคุณธรรมที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับนักบริหาร โดยนัก บริหารที่ต้องการให้เป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลอื่นๆ แล้วจะต้องเป็นบุคคลที่อ่อนโยนนุ่มนวลไม่หยาบคาย ไม่ แข็งกระด้าง ไม่เย่อหยิ่ง โยโสโอหัง ที่บังอาจทำตนเป็นเหมือน “คางคกขึ้นวอ” ให้ลดมานะละทิฐิทั้งปวง

๖. ตปะ หมายถึงการระงับยับยั้งข่มใจ นักบริหารที่ดีต้องมี “ตบธรรม” คือการแผดเผากิเลส ตัณหาให้เข้ามาครอบงำจิตใจของตนเองอยู่เสมอ คือละความชั่วภายในตนเองให้หมดไป หล่อหลอมเอาแต่ ความดีงามใส่ตัว มีความดีเป็นแบบอย่าง มีความ پاکเพียรเป็นเครื่องเผากิเลส

๗. อักโกธะ หมายถึงความไม่โกรธ นักบริหาร คือบุคคลผู้มีบทบาทมีอำนาจหน้าที่ในการบริหาร จัดการโดยเฉพาะ การตัดสินใจให้ทำหรือไม่ทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งในสถานการณ์อย่างนี้ นักบริหารจะมี อารมณ์โกรธไม่ได้เลย ต้องมีความสุขสงบ เยือกเย็น เห็นตน เห็นคน เห็นงาม เห็นบ้านเมืองอย่างแจ่มใส ไม่ขุ่นมัว

๘. อวิหิงสา หมายถึงการไม่เบียดเบียน นักบริหารที่ดีต้องไม่เบียดเบียนทั้งคนและสัตว์ รวมทั้ง ไม่เบียดเบียนธรรมชาติสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ตามหลักพระพุทธศาสนา คือไม่มีความเห็นผิดจากทำนอง คลองธรรม ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้ความเท่าเทียมกัน เหมือนกันเสมอภาคกัน เคารพในกฎหมาย ไม่ทะเลาะ วิวาท บาทหมางกันด้วยความคิดเห็นที่แตกต่างกัน นำความคิดเห็นที่แตกต่างกันมาสร้างความ สามัคคี

๙. ขันติ หมายถึงความอดทน ความงามของนักบริหารอยู่ที่การมีความอดทน หรือการมีขันติ และการมีความสงบเสงี่ยมเจียมตัว หรือการมีสำรวมจะ นักบริหารที่ดีจึงจำเป็นต้องฝึกฝนอบรมตนเองให้เป็นคนมีความอดทนและความเสงี่ยมเจียมตัวอยู่เสมอ

๑๐. อวิโรธนะ หมายถึงความไม่คลาดธรรมดา คือมีความหนักแน่นในธรรม ไม่มีความเอนเอียง หวั่นไหวสทิตมั่นในธรรม นักการบริหารทุกระดับ ตั้งแต่บริหารตน บริหารบุคลากร บริหารงาน และการบริหาร บ้านเมือง ไม่ว่าจะระดับใดจะต้องไม่มีความผิดพลาด ความเสียหาย ต้องไม่มีพิรุณใด ๆ มีพิรุณใด ๆ เพราะหากมีความ ผิดพลาดมีพิรุณบกพร่อง ย่อมเป็นช่องทางให้เกิดความหายนะสะสมทบถมต่อเนื่องและเรื้อรัง จะแก้ไข ลำบาก ยากที่จะกำจัดได้ และเป็นการแสดงให้เห็นว่า นักบริหารที่ดีจะต้องมีหลักการ หลักวิชา และหลักธรรม ในการ บริหารการทำงานใด ๆ ไม่ว่าใหญ่หรือเล็กจะต้องไม่มีข้อผิดพลาด ไม่ผิดพลาดทางเป้าหมาย